

LBRIS

We know
books

Fredrik Backman

OAMENI ANXIOȘI

Traducere din limba suedeză
de Andreea Caleman

CAPITOLUL 1

Un jaf la o bancă. O luare de ostatici. O împuşcătură. O scară de bloc plină de poliţişti gata să ia cu asalt un apartament. A fost simplu să se ajungă la asta, mult mai simplu decât s-ar putea crede. N-a fost nevoie decât de o singură idee foarte, foarte proastă.

Aceasta este o poveste despre multe chestii, dar mai ales despre idioţi. De aceea trebuie spus de la bun început că e foarte simplu să-i faci pe alţii „idioti“ dacă uiţi că e stupid de greu să fii om. Mai ales când ai pe cineva de dragul căruia să încerci să fii, pe cât posibil, un om bun.

În ziua de azi, se aşteaptă incredibil de multe de la noi. Tot timpul. Trebuie să ai o slujbă, o locuinţă, o familie, trebuie să-ţi plăteşti impozitele, să porţi chi-loţi curaţi şi să ții minte parola de la afurisitul ăla de wi-fi. Unii dintre noi nu reuşesc niciodată să controleze haosul din jur, așa că viața merge înainte fără voia noastră. Pământul gonește cu două milioane de kilometri pe oră prin spațiul cosmic, iar noi tremurăm cuprinși de panică, aruncați pe te miri unde, ca niște șosete

rătăcite. Inimile ne sunt ca de săpun, ne alunecă din mâini în clipa în care ne destindem un pic, se avântă, se îndrăgostesc și sunt frânte la întâmplare. N-avem niciun control. Așa că învățăm să ne prefacem tot timpul – la serviciu, în căsnicie, în relația cu propriii copii și în orice altceva. Ne prefacem că suntem normali, că avem cultură generală, că înțelegem ce înseamnă „grad de îndatorare” și „rata inflației”. Că știm cum funcționează sexul. Adevărul este că despre sex știm la fel de multe ca despre cablurile USB – cu bazaconiile alea mici nimerim mereu doar de la a patra încercare în sus („Greșit. Greșit. Greșit. ACU’ a intrat!”). Ne prefacem că suntem părinți buni, deși, de fapt, tot ce facem este să le dăm copiilor mâncare și haine și să țipăm la ei dacă bagă în gură o gumă de mestecat găsită pe jos. Am avut cândva un acvariu cu pești, dar au murit toți și adevărul este că nu știm despre copii mai mult decât știm despre pești, iar responsabilitatea ne înfricoșează de moarte, din scolare până-n culcare. N-avem niciun plan, doar încercăm să facem față încă unei zile, fiindcă mâine vine alta.

Uneori ne doare, ne doare al naibii de tare, din niciun alt motiv decât acela că propria piele ni se pare străină. Uneori ne cuprinde panica, fiindcă avem facturi de plătit și trebuie să fim maturi, dar nu știm cum și e atât de groaznic și de înnebunitor de simplu să tot dai rateu străduindu-te să fii om mare.

Toți iubim pe cineva și toți am trecut prin nopți de disperare, în care n-am putut dormi și în care ne-am gândit unde să mai găsim resurse ca să putem continua să fim oameni. Iar asta ne împinge uneori să facem lucruri care, pe urmă, sunt de neconceput, dar care, în clipele acelea, par singura cale.

O singură idee foarte, foarte proastă. Nu e nevoie de mai mult.

De pildă, într-o dimineață, o persoană de treizeci și nouă de ani a plecat de-acasă cu un pistol în mână, ceea ce, retrospectiv, a fost o idee năucitor de idioată. Căci, după cum am zis, aceasta este o poveste despre o luare de ostatici, dar n-a fost cu intenție. Adică, mă rog, intenția a fost să iasă o povestire, dar nu să se lase cu luare de ostatici, ci cu un jaf la o bancă. Dar toată treaba s-a dus dracului un pic, cum se întâmplă uneori cu jafurile la bancă. Iar făptașul a dat bir cu fugiții, doar că n-avea nici cea mai vagă idee cum să scape și, fără un plan de scăpare, s-a întâmplat ce îi zicea mereu maică-sa în copilărie, când uita cuburile de gheață și feliile de lămâie și trebuia să dea fuga înapoi în bucătărie: „Unde nu-i cap, vai de picioare!” (Trebuie menționat că, atunci când a murit, maică-sa era atât de îmbibată în gin și apă tonică, încât n-au îndrăznit s-o incinereze, de teamă să nu explodeze, dar, altfel, sfatul ei e bun de urmat.) Așadar, după jaful

care n-a fost jaf la bancă până la urmă, a venit poliția, bineînțeles. Făptașul a luat-o la sănătoasa – pe trotuar, peste drum – și a intrat pe prima ușă pe care a văzut-o în fața ochilor. Poate că e un pic prea dur să facem pe cineva „idiot“ pentru atâta lucru, dar, mda, pricepi tu... În orice caz, nu se poate spune că a dat dovadă de mare istețime. Căci ușa era a intrării într-un bloc, fără vreo altă ieșire, așa că n-a avut de ales și a trebuit să o ia în sus, pe scări.

E de la sine înțeles că avea o condiție fizică normală pentru cei treizeci și nouă de ani ai săi. Adică nu era ca toți cei de treizeci și nouă de ani din vreun oraș mare, care își gestionează criza de patruzeci de ani cumpărându-și pantaloni de ciclism sau căști de înot super-scumpe, pentru că au vreo gaură neagră în suflet care înghite poze de Instagram. Nu, era mai degrabă din categoria oamenilor de treizeci și nouă de ani care consumă zilnic cantități de brânză și făinoase într-un mod care, din punct de vedere medical, poate fi catalogat drept strigăt de ajutor, nu dietă. Așa că a ajuns la ultimul etaj cu tot felul de glande deschise la maximum și o răsufare dintr-acelea pe care, în mod normal, le-ai asocia cu cluburi unde se intră spunând o parolă printr-o fereastră. Astfel, dată fiind situația, șansele de a scăpa de poliție erau, ca să zicem așa... inexistente.

Dar, din întâmplare, întorcând capul chiar atunci, a văzut ușa larg deschisă a unui apartament. Apartamentul era de vânzare și, la momentul respectiv, se ținea o

vizionare cu „casă deschisă“ pentru toți potențialii cumpărători, prin urmare era plin de lume. Și-atunci spărgătorul s-a repezit în apartament, gâfâind, asudând și cu pistolul ridicat. Așa s-a ajuns la luarea de ostatici.

Ei și, pe urmă, lucrurile s-au petrecut cum s-au petrecut. Poliția a înconjurat clădirea, a venit presa, ba s-a dat chiar și la televizor. Totul a durat câteva ore. După care făptașul s-a lăsat păgubaș, normal. Că doar n-avea de ales, nu? Iar cei opt ostatici, șapte persoane venite pentru vizionare și o agentă imobiliară, au fost eliberați. Câteva minute mai târziu, poliția a dat buzna în apartament. Dar era gol.

Nimeni n-a văzut încotro a luat-o făptașul.

Cam asta-i tot ce trebuie să știi dinainte. Acum începe povestirea.

CAPITOLUL 2

Acum zece ani, pe un pod era un bărbat. Dar povestea asta nu este despre bărbatul acela. Adică nu e nevoie să te gândești la el. Mă rog, acum e foarte greu să *nu* te mai gândești la el. E ca atunci când cineva îți zice: „Nu te gândi la prăjituri!“ – normal că te gândești imediat la prăjituri. Nu te mai gândi la prăjituri!

Tot ce trebuie să știi este că, acum zece ani, pe un pod era un bărbat – sus, pe balustrada podului, mult deasupra apei, la capătul vieții. Dar nu te mai gândi la asta acum. Gândește-te la ceva mai plăcut!

Gândește-te la prăjituri!

CAPITOLUL 3

E înainte de ajunul Anului Nou, într-un oraș nu tocmai mare. În camera de interogatoriu a secției locale de poliție – un polițist și o agentă imobiliară. Polițistul arată de nici douăzeci de ani, dar e, probabil, mai în vârstă. Agentă pare să aibă puțin peste patruzeci, dar e, probabil, mai tânără. Polițistul poartă o uniformă prea mică, agenta imobiliară un sacou prea mare. Agentă imobiliară pare că și-ar dori să fie altundeva. După vreo cincisprezece minute de discuție, pare că și polițistul și-ar dori ca agenta să fie altundeva. Când femeia zâmbește neliniștită și deschide gura să spună ceva, polițistul răsuflă în felul acela de nu știi dacă omul oftează sau își suflă nasul.

— Răspundeți-mi, vă rog, la întrebare și terminăm! o roagă el.

Agentă imobiliară încuviințează energic și izbucnește:

— La bună vedere!

— Răspundeți-mi, vă rog, la întrebare! repetă polițistul, cu acea expresie des întâlnită la bărbații pe care

viața i-a dezamăgit cândva, în copilărie, și nu și-au mai revenit niciodată.

— M-ai întreat cum se cheamă agenția mea! insistă femeia, bătând expectativ darabana în marginea mesei, într-un mod care îl face pe polițist să vrea să arunce spre ea cu obiecte contondente.

— Nu, nu asta v-am întreat. V-am întreat dacă *făptașul* care v-a luat *ostatică* împreună cu...

— LA BUNĂ VEDERE se cheamă! Pricepi? Când cumperi un apartament, te interesează să aibă cea mai BUNĂ VEDERE, la cel mai bun preț, nu? Și de-aia îi salut pe clienți la telefon: „Mulțumim că ați sunat la agenția imobiliară *La bună vedere!* LA BUNĂ VEDERE!

Bine, agenta imobiliară tocmai a scăpat dintr-o situație traumatizantă – amenințată cu pistolul și luată ostatică – și oricine ar vorbi în dodii după așa ceva, firește. Polițistul încearcă să dea dovadă de răbdare. Își apasă sprâncenele cu degetele mari, parcă sperând că sunt două butoane pe care, dacă le ții apăstate, totul revine la setările din fabrică.

— O... K. Dar acum trebuie să vă pun câteva întrebări despre apartament și despre făptaș, oftează el.

N-a fost o zi ușoară nici pentru polițist. Secția de poliție e mică, resursele puține, dar angajații sunt competenți. Asta a încercat și el să-i explice, la telefon, șefului unui șef al unui șef, după luarea de ostatici. Dar fără succes, bineînțeles. Șeful o să trimită de la Stockholm o comisie specială

de investigație, care să preia cazul. Și a rostit apăsat nu „comisie specială“, ci „*Stockholm*“, de parcă e vreo superputere să fii din capitală. „E mai degrabă un diagnostic, la naiba!“ își zice polițistul. Își apasă în continuare sprâncenele cu degetele mari. E ultima șansă să le arate șefilor că poate rezolva cazul și singur, dar cum să reușească dacă toți martorii sunt ca femeia din fața lui?

— Okidoki! ciripește agenta imobiliară, de parcă „okidoki“ e un cuvânt.

Polițistul își citește însemnările.

— Nu e o zi neobișnuită pentru vizionări de apartamente, cu o zi înainte de Revelion?

Agentă dă din cap că nu și spune, cu un zâmbet larg:

— În agenția imobiliară LA BUNĂ VEDERE nu există zile bune și zile rele!

Polițistul trage adânc aer în piept de câteva ori.

— OK. Să continuăm. Când l-ați văzut pe făptaș, care a fost prima dumneavoastră reac...

— Păi nu mă-ntrebi despre apartament mai întâi? Ai zis „despre apartament și despre făptaș“ și de-aia mă gândeam că începi cu apartamentul...

— OK! mormăie polițistul.

— OK! ciripește agenta.

— În legătură cu *apartamentul* atunci, cunoașteți bine imobilul?

— Bineînțeles, sunt agenta imobiliară! răspunde femeia.

Se abține cu greu să adauge „de la agenția imobiliară LA BUNĂ VEDERE!“, întrucât polițistul arată deja ca și cum și-ar dori ca muniția din dotare să nu fie atât de ușor de identificat.

— Puteți descrie apartamentul?

Agenta imobiliară se luminează la față și începe să turuie:

— O locuință de vis! Discutăm, în cazul acestui apartament, despre o oportunitate unică de a deveni proprietarul unui imobil într-o zonă liniștită, dar aproape de pulsul marelui oraș. Bucătărie deschisă, în stil american! Luminozitate din plin!

Polițistul o întrerupe:

— Aș vrea să știu dacă există vreo cămară, spații de depozitare ascunse sau ceva asemănător...

— A, nu-ți place cu bucătărie deschisă? Îți place cu pereți? Nu-i rău nici așa! răspunde agenta imobiliară pe un ton încurajator, dar dând de înțeles că, după părerea ei, cei cărora le plac pereții sunt niște încuiați.

— Este cumva vreo garderobă sau ceva care nu...

— Ți-am zis că-i luminos, oare?

— Da.

— Există studii care spun că lumina ne face mai fericiți! Știi?

Polițistul nu prea pare că ar vrea să i se bage lumină pe gât. Unii oameni vor să decidă singuri cât de fericiți să fie.

— Haideți să nu ne îndepărtăm de subiect...

— Okidoki!

— Există în apartament vreun spațiu care nu apare pe planul cadastral?

— Și zona e incredibil de bună pentru copii!

— Ce-are asta de-a face cu discuția noastră?

— Voiam doar să subliniez că zona e foarte bună.

LA BUNĂ VEDERE, știi? Incredibil de bună pentru copii! În fine, da... cu excepția chestiei de azi cu luarea de ostatici. Dar, în rest, incredibil de bună pentru copii! Și, oricum, copiilor le plac mașinile de poliție, știi?

Brusc înveselită, agenta rotește o mână în aer imitând sirena și girofarul mașinii de poliție.

— Acea e melodia mașinii de înghețată, cred, îi atrage atenția polițistul.

— Lasă că pricepi ce vreau să zic, insistă agenta imobiliară.

— O să vă rog să-mi răspundeți la întrebări.

— Scuze, care erau întrebările?

— Ce mărime are apartamentul?

Agenta imobiliară zâmbește derutată.

— Păi nu ziceai că mă-ntrebi despre spărgător? Nu vorbim despre jaf?

Polițistul își încleștează fălcile atât de strâns, de parcă ar încerca să respire prin unghiile de la picioare.

— Desigur. OK. Povestiți-mi despre făptaș. Care a fost prima dumneavoastră reacție când...

Agenta îl întrerupe însuflețită:

— Spărgătorul? Da! *Spărgătorul* a dat buzna în apartament în mijlocul vizionării și ne-a amenințat pe toți cu pistolul! Și știi de ce?

— Nu.

— Bucătărie deschisă! Altfel n-ar fi putut să ne amenințe cu pistolul pe toți *deodată!*

Polițistul își masează din nou sprâncenele.

— OK, haideți să vă-ntreb altfel. Există vreo ascunzătoare bună în apartament?

Agenta imobiliară clipește atât de lent, de-ai zice că tocmai a învățat cum se face.

— Ascunzătoare?

Polițistul își dă capul pe spate și își înfige răbdător privirea în tavan.

Maică-sa îi spunea mereu că polițiștii sunt doar băieți care nu și-au făcut niciodată alte visuri. Toată lumea îi întreabă pe copii: „Ce vrei să te faci când o să fii mare?“ Și aproape toți băieții răspund la un moment dat: „Polițist!“ Dar cei mai mulți au alte ambiții când cresc. Preț de-o clipă, își dorește să fi visat și el la altceva. Poate că atunci zilele și relațiile de familie i-ar fi fost mai puțin complicate. Maică-sa a fost întotdeauna mândră de el, nimic de zis. Nu ea a fost nemulțumită de profesia pe care și-a ales-o fiul. Mama era preot, o slujbă care înseamnă mai mult decât doar un mod de a-ți asigura

pâinea de toate zilele, așa că ea l-a înțeles. Taică-su însă n-a vrut ca fiu-său să îmbrace uniforma de polițist. Dezamăgirea tatălui încă atârnă greu, poate, pe umerii tânărului polițist, căci pare epuizat când întoarce din nou privirea spre agenta imobiliară și spune:

— Da. Încercam să vă explic. Credem că făptașul se află încă în apartament.

CAPITOLUL 4

Adevărul este că toți ostaticii au fost eliberați deodată – agenta imobiliară și potențialii cumpărători. Un singur polițist era pe etaj, în capul scărilor, când au ieșit ostaticii, trăgând după ei ușa, care s-a încuiat automat. Au coborât liniștiți la parter, au ieșit din bloc, s-au urcat în mașinile de poliție și au fost duși de acolo. Polițistul din fața apartamentului a așteptat până au urcat colegii lui. Un negociator a sunat la un telefon aflat în apartament. La scurt timp după aceea, polițiștii au spart ușa și au intrat, doar ca să constate că apartamentul era gol. Ușa de la balcon era încuiată, ferestrele erau închise și nu exista nicio altă ieșire.

Și, la naiba, nu trebuie să fii din Stockholm ca să pricepi pe loc că făptașul ori a fugit cu ajutorul vreunuia dintre ostatici, ori n-a fugit nicăieri.

CAPITOLUL 5

OK. Pe un pod era un bărbat. Acum poți să te gândești la asta.

A scris o scrisoare și a pus-o la poștă, și-a dus copiii la școală, apoi s-a urcat pe balustrada podului și a stat așa o vreme, uitându-se în gol. Zece ani mai târziu, după un jaf ratat la o bancă, opt oameni aflați la o vizionare de apartament sunt luați ostatici de o persoană înarmată. De pe acel pod se vede balconul apartamentului cu pricina.

Toate astea n-au, bineînțeles, nimic de-a face cu tine. Poate un pic, totuși. Că doar tu ești un om obișnuit, cumsecade, nu? Tu ce-ai fi făcut dacă ai fi văzut pe cineva sus, pe balustrada unui pod? Nu există răspuns corect sau greșit, nu-i așa? Ai fi făcut, pur și simplu, tot ce ți-ar fi stat în putință ca omul să nu sară. Nu-l cunoști, dar instinctul nostru înnăscut ne spune că nu putem lăsa nici măcar un străin să-și curme viața.

Așa că ai fi încercat să vorbești cu el, să-i câștigi încrederea, să-l faci să se răzgândească. Căci ai avut și tu parte de anxietate, de zile în care părți din tine, care nu se văd la radiografie, te-au durut atât de tare, încât n-ai găsit cuvinte să le explici ce simți nici măcar celor care te iubesc. În adâncul sufletului, în lăcașuri ale memoriei pe care le ascundem, poate, chiar și de noi înșine, știm că diferența dintre noi și bărbatul de pe pod e mai mică decât ne-am dori. Cei mai mulți adulți au trăit, vreodată, momente cu adevărat negre. Nici măcar oamenii cât de cât fericiți nu sunt chiar așa de al naibii de fericiți tot timpul, știi și tu. Așa că ai fi încercat să-l salvezi, fiindcă se poate să mori din greșală, dar, ca să sari în gol, trebuie să vrei să o faci. Trebuie să te sui dinadins pe ceva înalt și să faci un pas înainte.

Da, ești un om cumsecade. Nu te-ai fi uitat fără să faci nimic.

CAPITOLUL 6

Tânărul polițist își pipăie fruntea cu vârful degetelor. Are un cucui cât un pumn de bebeluș.

— Cum te-ai pricopsit cu ăla? întrebă agenta imobiliară, părând gata, gata, să adauge: „La bună vedere!”

— M-a lovit ceva în cap, mormăie polițistul.

Se uită apoi în hârtii și întrebă:

— Făptașul părea obișnuit să mănuiască arme de foc? întrebă el.

Agenta imobiliară zâmbește mirată:

— Vrei să zici... pistolul?

— Da. Era agitat sau arăta ca și cum mai ținuse un pistol în mână înainte?

Polițistul vrea să afle dacă agenta crede că spărgătorul are, poate, pregătire militară. Dar agenta răspunde veselă:

— Aș, nici gând, nu era pistol adevărat!

Polițistul o privește circumspect, nesigur dacă femeia glumește sau e doar naivă.

— Ce vă face să spuneți asta?